Suomen alkuperäisten saamelaisten yhteistyöjärjestö ry

Lausunto

03.05.2026

Asia: VN/33579/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta oikeusministeriön asetukseksi saamelaiskäräjien vaaleissa noudatettavasta menettelystä annetun oikeusministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto

Oikeusministeriön asetus saamelaiskäräjien vaaleissa noudatettavasta menettelystä annetun oikeusministeriön asetuksen muuttamisesta

Saamelaiskäräjien vaalit ja vaalilautakunnan työskentely poikkeaa yleisestä vaaleihin liittyvistä toimintatavoista: Saamelaiskäräjävaalien sääntelyssä tulisi käyttää yleisiä kansainvälisesti tunnustettuja vaalikäytäntöjä.

Vaalien avoimuuden ja luotettavuuden turvaamiseksi tarvitaan asetukseen säädöksiä, muun muassa seurantajärjestelmästä ja ulkopuolisista vaalitarkkailijoista.

Asetuksessa on säännöksiä vaaleihin liittyvästä tiedottamisesta, vaaliluetteloon hakeutumisen yhteydessä hakemukseen liitettävistä selvityksistä, äänestyslipusta sekä vaaliasiakirjojen ja muun vaaleissa käytettävän aineiston säilyttämisestä.

Vaaliluetteloon merkitsemiseen liittyvät ongelmat jäävät edelleen ratkaisematta ja sääntelemättä.

Asetuksen 2 § 1 mom. ”Vaaliluetteloon hakeutuvan henkilön on liitettävä hakemukseen luotettava selvitys saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetusta saamen kielen oppimisesta ensimmäisenä kielenä;” jättää avoimeksi, mikä on luotettava selvitys.

Oikeusministeriön asetus saamelaiskäräjien vaaleissa noudatettavasta menettelystä annetun oikeusministeriön asetuksen muuttamisesta vaatii `luotettavan näytön´ -periaatteen avaamisen ja täsmentämisen.

Asetus jättää antamatta tarkkarajaisen ilmaisun valintaa suorittavalle `viranomaiselle´, poliittisesti valitulle vaalilautakunnalle, jonka jäsenillä on intressiristiriita.

Yhdenvertaisuuden ja luotettavuuden takaamiseksi vaalilautakunnan tulee vaatia näyttö kaikilta vaaliluetteloon edellisissä vaaleissa merkittyjen henkilöiden ensiksi oppimasta kielestä.

Jopa kielitieteilijätkin ovat sanoneet, että on mahdotonta määrittää, onko henkilö oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenä. Mitä ovat ne näytöt, joiden mukaan vaalilautakunta määrittää luotettavasti saamelaiskäräjien vaaliluetteloon jo aiemmin merkittyjen kielitaidon.

Vaalilautakunnalta tulee vaatia perustelut ratkaisunsa tueksi. Saamelaiskäräjien yhtenä perusteluna aiemmin on ollut ” emme tunnista N.N. saamelaiseksi”. Se on saamelaiskäräjien valitseman vaalilautakunnan subjektiivinen mielipide. Sekään ei perustu tarkkarajaiseen säädökseen ja jota ei säädellä tarkkarajaisesti ihmisoikeuksia kunnioittaen. Se johtaa syntyperään ja alkuperään kohdistuvaan syrjintään.

Ihmiseen menevä – ihmistä koskeva päätöksenteko on säädeltävä tarkasti lainsäädännöllä.

Kyse on ihmisestä, ihmisoikeuksista. Kyse on alkuperäiskansaan kuuluvista KHO:n päätöksellä 1–7 kertaan saamelaiskäräjien vaaliluetteloon merkittäväksi määrätyistä saamelaisista ja alkuperäiskansaan kuuluvista metsäsaamelaisista.

On eettisesti kyseenalaista ja ihmisarvoa loukkaavaa murtaa ihmisen etnisyys ja kieltää häneltä identiteettinsä.

Saamelaiskäräjillä toimivat saamelaiskäräjien toimintaan sitoutuneet ja saamelaispoliitikot itse ovat valitsemassa vaaliluetteloon otettavat henkilöt.

Asetuksen 5 a ”Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Ehdokkaan väestötietojärjestelmään merkityn nimen rinnalla voidaan käyttää myös ehdokkaan saamelaista nimeä.”

Asetuksen tasoisella säädöksellä ohitetaan nimilain säädöksiä.

Asetuksessa olevista puutteista seuraa, että vaaliluettelon menettelyt jättävät varteenotettavan epäilyn vaalien luotettavuudesta.

Mattila Merja
Suomen alkuperäisten saamelaisten yhteistyöjärjestö ry